

УДК 630*81

Ю. М. ДЕБРИНЮК *
**ПСЕВДОТСУГА МЕНЗІСА В УКРАЇНІ: РОЗПОВСЮДЖЕННЯ,
ЛІСІВНИЧО-ТАКСАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА
ТА ПЕРСПЕКТИВИ КУЛЬТИВУВАННЯ**

Національний лісотехнічний університет України

На основі опрацювання повидільної таксаційної бази даних станом на 01.01.2012 встановлено площу лісових насаджень з переважанням у складі псевдотсуґи Мензіса у межах адміністративних областей України за категоріями лісів і насаджень, за орографічними умовами та висотою над рівнем моря. Проаналізовано також низку лісівничо-таксаційних показників насаджень – розподіл за відносними повнотами, складом, бонітетом, запасами стовбурової деревини, класами та групами віку, розповсюдження за типами лісорослинних умов. Вказано на розбалансованість вікової структури дугласієвих насаджень, на переважання молодих мішаних деревостанів. Наголошено, що в низці західних областей України псевдотсуґа є перспективною породою для плантаційного лісовирощування.

Ключові слова: псевдотсуґа, площа, повнота, запас, групи віку, вікова структура, типи лісорослинних умов, плантаційне лісовирощування

Вступ. Однією з перспективних швидкорослих хвойних порід, успішно інтродукованих в Європу з Північної Америки, є псевдотсуґа, або дугласія. На цей час лісові культури псевдотсуґи Мензіса являють собою ефективний об'єкт для дослідження, оскільки існують ділянки штучних насаджень 60–100-річного віку, про які можна говорити як про закінчений продукт людської праці. У лісовому культурфітоценозі, головною породою в якому є псевдотсуґа, необхідно застосовувати цілеспрямовану систему лісівничих заходів, спрямовану на отримання максимально високих запасів цінної деревини впродовж мінімально коротких термінів [6, 9, 15].

У західному регіоні України дугласія росте переважно у свіжих та вологих сугрудах і грудах. Тут вона відзначається найвищою продуктивністю, входячи, проте, в період інтенсивного росту значно пізніше, ніж модрина. Однак, після 40-річного віку дугласія суттєво збільшує інтенсивність росту, і у віці 70–80 років запаси деревини обох порід у чистих насадженнях вирівнюються. Саме тому псевдотсуґа, будучи швидкорослою породою другого типу росту, є дуже перспективною для плантаційного вирощування у багатих і відносно багатих типах лісу. Широке запровадження такого напрямку культивування породи стримується слабкою лісонасінною базою, недостатнім обсягом експериментального матеріалу щодо особливостей росту породи в чистих і мішаних насадженнях.

Доцільність та перспективність впровадження псевдотсуґи Мензіса у лісові насадження позаареальних умов не викликає сумніву [2, 5, 7, 8, 10, 14, 18 19 та ін.]. Низка дослідників [3, 4, 11, 12, 13, 16, 17] зазначали, що ґрунтово-кліматичні умови західних областей України є доволі сприятливими для культивування дугласії. Дослідники вказували на доцільність впровадження псевдотсуґи у лісові насадження Карпат, Закарпаття, Прикарпаття, Буковини, Львівсько-Бережанського плато, Поділля та Західного Полісся. В. Б. Логінов [13] вважав псевдотсуґу Мензіса дуже перспективним видом для широкого лісокультурного випробування в умовах С₂, С₃ як в чистих насадженнях, так і в суміші зі швидкорослими листяними породами. З огляду на значну швидкорослість, високу біологічну стійкість, цінну деревину і порівняно просту технологію вирощування, цей вид має значну перспективу для культивування з точки зору накопичення значних обсягів стовбурової деревини за відносно короткий період [10].

Мета. Для подальшого успішного впровадження псевдотсуґи у ліси України доцільним є дослідження поширення породи в лісових насадженнях держави, аналіз її лісівничо-таксаційних характеристик. До уваги бралися насадження, де псевдотсуґа має переважання у складі.

* © Ю. М. Дебринюк, 2013

Об’єкти та методика. Для оцінки сучасного розповсюдження дугласієвих насаджень на території України, де псевдотсуга є переважаючою породою в складі, були проведені роботи з опрацювання та аналізу повидільної таксаційної бази даних ВО «Укрдержліспроект» (станом на 01.01.2012 р.) лісових насаджень у розрізі лісництв та лісгоспів як складових окремих адміністративних областей України. Крім розповсюдження насаджень з переважанням псевдотсузи, ми аналізували низку лісівничо-таксаційних показників – розподіл за відносними повнотами, запасами стовбурової деревини, групами віку насаджень, розповсюдження за типами лісорослинних умов тощо.

Використана методика робіт є загальноприйнятною для лісівничих і таксаційних досліджень.

Результати та обговорення. В Україні насадження з переважанням псевдотсузи Мензіса розповсюджені на площі 972,7 га, а запас стовбурової деревини в них оцінюється у 230,51 тис. м³ (табл. 1). Практично всі насадження цього виду зосереджені у західному регіоні України. Найбільше насаджень псевдотсузи створено у Закарпатській області (більше ніж 85 %). В інших областях їхня площа є незначною. В облікованих нами насадженнях псевдотсуга Мензіса виступає головною породою і має переважання в складі насадження.

Таблиця 1

Розповсюдження насаджень *Pseudotsuga Menziesii* Mirb. [Franco] за адміністративними областями

Область	Площа, га / %	Запас стовбурової деревини, тис. м ³
Волинська	5,10 / 0,5	0,75
Закарпатська	828,40 / 85,2	208,37
Івано-Франківська	46,40 / 4,8	4,76
Львівська	23,30 / 2,4	3,99
Тернопільська	32,70 / 3,3	6,42
Хмельницька	0,50 / 0,1	0,21
Черкаська	6,10 / 0,6	0,23
Чернівецька	30,20 / 3,1	5,78
Усього	972,7 / 100	230,51

Аналізуючи розповсюдження псевдотсузи за категоріями лісів, потрібно відзначити її переважання в експлуатаційних лісах, а також у лісах природоохоронного, наукового та історико-культурного призначення (майже 86 %). Найменше дугласієвих насаджень виявлено у рекреаційно-оздоровчих та захисних лісах (табл. 2).

Таблиця 2

Розповсюдження насаджень *Pseudotsuga Menziesii* Mirb. [Franco] за категоріями лісів

Категорії лісів	Площа, га	Запас стовбурової деревини, тис. м ³
Експлуатаційні ліси	490,4	98,79
Захисні ліси	79,9	24,03
Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення	343,5	92,44
Рекреаційно-оздоровчі ліси	58,9	15,25
Усього	972,7	230,51

В Україні насадження псевдотсузи мають загалом штучне походження (майже 98 %). Лише незначну площу (близько 20 га) займають насадження породи природного походження, тобто такі, які утворилися із самосіву, що свідчить про повну натуралізацію дугласії в умовах України (табл. 3). Сформувані такі насадження складно з огляду на періодичність плодоношення породи (4–5 років), невисоку схожість насіння та високий попит на садивний матеріал природного походження, оскільки обсяги вирощених у розсадниках сіянців породи не задовольняють наявний попит.

Майже 38 га займають лісонасінні плантації, а також незімкнуті лісові культури псевдотсузи.

Таблиця 3

Розподіл насаджень *Pseudotsuga Menziesii* Mirb. [Franco] за походженням і категоріями

Категорії насаджень	Площа, га	Запас стовбурової деревини, тис. м ³
Штучного походження	915,0	221,86
Природного походження	19,9	8,65
Всього за походженням	934,9	230,51
Лісові культури не зімкнуті	21,5	–
Лісонасінні плантації	16,3	–
Усього	972,7	230,51

Як видно із наведених у табл. 1 даних, найбільша площа насаджень псевдотсуґи Мензіса зосереджена у Закарпатській, Івано-Франківській, Чернівецькій та Львівській областях (95,5%), більша або значна частина яких характеризується гірським рельєфом. Тому в Українських Карпатах зосереджено більше 93% насаджень з переважанням псевдотсуґи Мензіса у складі (табл. 4).

Таблиця 4

Розповсюдження насаджень *Pseudotsuga Menziesii* Mirb. [Franco] за орографічними умовами

Характер рельєфу	Площа, га	Запас стовбурової деревини, тис. м ³
Гірський	873,4	217,04
Рівнинний	61,5	13,47
Усього	934,9	230,51

Ми також володіємо даними з розповсюдження насаджень породи за висотою над рівнем моря (табл. 5). Так, у рівнинній частині України (до 500 м н. р. м.) порода росте на площі 270,5 га. Основна частина насаджень псевдотсуґи зосереджена у низькогірних районах (501–950 м н. р. м.), де порода займає площу 663,2 га. У середньогір'ї зафіксовано лише 1,2 га насаджень, де псевдотсуґа Мензіса є переважаючим видом.

Таблиця 5

Розповсюдження насаджень *Pseudotsuga Menziesii* Mirb. [Franco] за висотою над рівнем моря

Висота над рівнем моря, м	Площа, га	Запас стовбурової деревини, тис. м ³
до 250	21,6	4,00
251–300	20,8	9,04
301–350	45,0	13,50
351–400	121,4	33,13
401–450	61,7	14,46
451–500	175,2	39,84
501–550	38,4	9,8
551–600	63,3	21,41
601–650	89,7	22,14
651–700	56,6	15,44
701–750	70,1	13,02
751–800	51,1	8,49
801–850	48,1	7,95
851–900	69,7	18,18
901–950	1,0	0,03
1250	1,2	0,08
Усього	934,9	230,51

Науковими дослідженнями [5, 16] підтверджено високу лісівничо-господарську та економічну ефективність створення насаджень псевдотсуґи саме в зоні букових лісів Карпат (до 850 м н. р. м) у типах лісорослинних умов С₂, С₃, D₂, D₃ на схилах північної та північно-східної експозицій.

Псевдотсуга є породою мішаних деревостанів, які займають в Україні майже 92 % від загальної площі дугласієвих насаджень (табл. 6). Нами встановлено [8], що для 35-річного віку в мішаних культурах псевдотсузи при 60%-вій участі в складі близьким до оптимального можна вважати розміщення породи 5 × 4 м; при цьому відбувається добре очищення стовбурів від сучків, формування компактної крони при середній її площі в межах 18–25 м². Проте найкращий ріст деревного виду відбувається в чистих деревостанах. Така характерна риса може бути зумовлена як особливостями біологічного характеру дугласії (відносно повільний ріст у молодому віці, потужна коренева система, яка легко зростається між сусідніми деревами, утворення сприятливого мікросередовища), так і лісівничими заходами (густота садіння, схеми та способи змішування, інтенсивність доглядових рубок тощо).

Таблиця 6

Розповсюдження насаджень *Pseudotsuga Menziesii* Mirb. [Franco] за складом

Склад насаджень	Площа, га	Запас стовбурової деревини, тис. м ³
Мішані	856,8	180,02
Чисті	78,1	50,49
Всього	934,9	230,51

Розподіл насаджень за віковими групами показує, що в Україні переважають за площею молодняки II та I класу віку (60,1 та 20,6 % відповідно). Дещо меншу площу займають середньовікові насадження (14 %). Насадження інших вікових груп займають площу трохи більшу за 5 % (табл. 7).

Таблиця 7

Розподіл насаджень *Pseudotsuga Menziesii* Mirb. [Franco] за групами віку

Групи віку	Площа, га	Запас стовбурової деревини, тис. м ³
Молодняки I класу	193	11,79
Молодняки II класу	562,1	111,86
Середньовікові	130,5	68,34
Пристигаючі	22,5	16,44
Стиглі	25,4	21,18
Перестійні	1,4	0,9
Всього	934,9	230,51

Найбільші запаси стовбурової деревини псевдотсузи зосереджені в молодняках II класу віку та середньовікових насадженнях (відповідно, 48,5 та 29,6 %). Динаміка накопичення стовбурової деревини у насадженнях різних груп віку має такий вигляд: молодняки I класу – 61, молодняки II класу – 199, середньовікові – 524, пристигаючі – 731, стиглі – 833 м³/га.

Аналізуючи розподіл насаджень породи за класами віку, варто відзначити найбільшу площу деревостанів III (38,9 %), IV (21,4 %) та II (18,2 %) класів (табл. 8). Тут же зосереджений і найбільший запас стовбурової деревини.

Варто відзначити нерівномірність вікової структури насаджень з переважанням псевдотсузи, починаючи з V класу віку. Так, насадження VIII та X класів віку займають незначні площі, тоді як 90-, 110- і 120-річних насаджень є помітно більше. Такий стан можна пояснити відсутністю садивного матеріалу породи в ці періоди у зв'язку з відсутністю в той час елементів ПЛНБ.

За останнє десятиріччя дуже суттєво знизилася площа насаджень з переважанням псевдотсузи Мензіса, що пояснюється слабкими можливостями існуючої лісонасінної бази та, у зв'язку з цим, незначними обсягами продукування садивного матеріалу.

Найбільш придатними для культивування насаджень псевдотсузи є багаті типи лісорослинних умов – свіжі та вологі груди [8, 16]. Найбільша площа насаджень породи зосереджена в умовах D₃ (діброви, бучини, яличини) – 70,3 % (табл. 9). Значно менше насаджень породи створено в умовах C₃ (20,2 %) і D₂ (7,7 %). Свіжі сугруди є менш придатними для росту дугласієвих насаджень, а у вологих суборах культивувати породу не варто.

Розподіл насаджень *Pseudotsuga Menziesii* Mirb. [Franco] за класами віку

Класи віку	Площа, га	Запас стовбурової деревини, тис. м ³
I	22,7	0,26
II	170,3	11,53
III	363,5	63,84
IV	199,8	48,8
V	37,5	12,18
VI	9,7	6,63
VII	57,3	31,18
VIII	3	1,86
IX	23,4	18,27
X	5	3,54
XI	21,2	19,56
XII	17,8	10,68
XIII	2	1,1
XV	0,3	0,18
XVII	1,4	0,9
Всього	934,9	230,51

Відзначено високу продуктивність культур псевдотсуґи Мензіса в бучинах, які в 70-річному віці досягають запасу 1200 м³/га [1]. Вказується також на перспективність введення деревного виду в малоцінні насадження, що підлягають реконструкції. Введення псевдотсуґи як однієї із найбільш перспективних порід дає можливість значно підвищити продуктивність та стійкість гірських лісів, збагатити їхній видовий склад, посилити захисні властивості.

Таблиця 9

Розповсюдження насаджень *Pseudotsuga Menziesii* Mirb. [Franco] за типами лісорослинних умов

Типи лісорослинних умов	Площа, га	Запас стовбурової деревини, тис. м ³
B ₃	2,2	0,11
C ₂	14,4	6,61
C ₃	189,3	44,4
D ₂	71,8	13,91
D ₃	657,2	165,48
Всього	934,9	230,51

Псевдотсуґа Мензіса є високопродуктивним швидкокорослим деревним видом, реалізація потенціалу росту якого значною мірою залежить від провенієнції, типу лісорослинних умов і типу лісу, висоти над рівнем моря, схем змішування, початкової густоти та деяких інших чинників. Особливо велике значення має походження дугласії, оскільки на території свого обширного природного ареалу вона характеризується значною генетичною різноманітністю. Тому часто створені в Україні насадження псевдотсуґи не відзначаються високою продуктивністю (табл. 10).

Так, найбільшу площу займають дугласієві насадження IV (50,1%), III (21%) та V (13,1%) класів бонітету, хоча, поряд з цим, є і насадження I^a–I^d бонітету. Інша причина наявності значної кількості низькобонітетних насаджень полягає у слабкому рості породи в молодих насадженнях, які переважають серед інших вікових груп. У середньовікових, пристигаючих і стиглих насадженнях дугласії низькобонітетні трапляються дуже рідко. Насадження псевдотсуґи Мензіса загалом є середньо- та високоповнотними (табл. 11).

Так, високоповнотні насадження породи (0,81–1,00) займають 29,8, середньоповнотні (0,61–0,80) – 60% від загальної площі. Приблизно таким же чином розподіляється і запас стовбурової деревини.

Наведені в табл. 12 дані дають змогу прослідкувати вплив типу лісорослинних умов на бонітет деревного виду та запаси стовбурової деревини. Так, найбільшу площу насаджень вищих класів бонітету встановлено в умовах вологого груду, трохи меншу – в умовах

вологого сугруду. Така ситуація зумовлена, насамперед, переважанням площ дугласієвих насаджень саме у вологих типах лісорослинних умов. У свіжих типах насаджень псевдотсуги створено значно менше, хоча в умовах D₂ теж існують високобонітетні деревостани.

Таблиця 10

Розподіл насаджень *Pseudotsuga Menziesii* Mirb. [Franco] за бонітетами

Класи бонітету	Площа, га	Запас стовбурової деревини, тис. м ³
I	23,2	4,23
I ^a	15,9	11,64
I ^b	8,4	5,68
I ^c	2,7	1,98
I ^d	33,5	28,58
II	59	32,36
III	196,1	55,76
IV	468,5	78,33
V	122,7	11,79
V ^a	4,9	0,16
Всього	934,9	230,51

Таблиця 11

Розподіл насаджень *Pseudotsuga Menziesii* Mirb. [Franco] за повнотами, площею та запасами

Відносна повнота	Площа, га	Запас стовбурової деревини, тис. м ³
0,31–0,40	3,1	1,16
0,41–0,50	24,4	8,54
0,51–0,60	67,2	33,37
0,61–0,70	246,2	65,31
0,71–0,80	315,3	64,57
0,81–0,90	242,0	49,39
0,91–1,00	36,7	8,17
Всього	934,9	230,51

Невисокі бонітет і запас стовбурової деревини низки дугласієвих насаджень зумовлені також наявністю певних площ молодняків, які ще не увійшли в період інтенсивного росту.

Висновки. Найбільша площа дугласієвих насаджень зосереджена в експлуатаційних лісах і лісах природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення. Практично всі насадження псевдотсуги мають штучне походження, а значна більшість їх є мішаними за складом.

Вікова структура насаджень є дуже нерівномірною: переважаючими є молодняки I і II класів віку.

Найбільші площі дугласієвих насаджень створені у вологих типах лісорослинних умов (C₃, D₃), тут же зосереджені і найбільші запаси стовбурової деревини цієї породи.

Найбільша площа насаджень псевдотсуги Мензіса зосереджена у низькогір'ї (501–1000 м н. р. м.), де порода росте як у чистих, так і мішаних деревостанах, маючи високу продуктивність та біологічну стійкість.

Більшість насаджень псевдотсуги ростуть за III–IV класами бонітету, що зумовлено переважанням серед них молодняків, які ще не увійшли в період інтенсивного росту. Дугласієві насадження є середньо- та високоповнотними.

Отже, доцільність введення псевдотсуги у насадження західного регіону України з метою підвищення продуктивності лісів не викликає сумніву. Швидкий ріст, накопичення значних запасів деревини за відносно короткі терміни в чистих і мішаних насадженнях, висока біологічна стійкість роблять псевдотсугу Мензіса перспективним деревним видом для плантаційного лісовирощування.

Розповсюдження насаджень *Pseudotsuga Menziesii* Mirb. [Franco] за типами лісорослинних умов, бонітетами, площами та запасами деревини в Україні

Індекси типів лісорослинних умов	Бонітет	Площа, га	Запас стовбурової деревини, тис. м ³
D ₂	I ^d	1,8	2,16
	III	17,8	5,11
	IV	42,8	5,69
	V	8,7	0,94
	V ^a	0,7	0,01
Разом		71,8	13,91
D ₃	I ^d	27,4	22,47
	I ^c	2,7	1,98
	I ^b	0,6	0,56
	I ^a	14,5	10,74
	I	12,3	1,99
	II	44,7	24,69
	III	154,4	40,03
	IV	333,4	57,23
	V	65,4	5,76
V ^a	1,8	0,03	
Разом		657,2	165,48
C ₂	I	1,5	1,05
	II	4,5	2,5
	III	3	2,07
	IV	2,4	0,93
	V	3	0,06
Разом		14,4	6,61
C ₃	I ^d	4,3	3,95
	I ^b	7,8	5,12
	I ^a	1,4	0,9
	I	9,4	1,19
	II	9,8	5,17
	III	20,9	8,55
	IV	89,9	14,48
	V	45,6	5,03
V ^a	0,2	0,01	
Разом		189,3	44,40
B ₃	V ^a	2,2	0,11
Разом		2,2	0,11
Усього		934,9	230,51

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бигун Н. Ю. Интродукция пихты дугласовой / Н. Ю. Бигун // Лесн. хоз-во. – 1982. – № 9. – С.51–52.
2. Бирюков В. И. Опыт интродукции псевдотсуги в центральных районах РСФСР / В. И. Бирюков // Лесн. журн. – 1971. – № 5. – С. 8–10.
3. Бродович Т. М. Лжетсуга (дугласия) в лесных насаждениях УССР / Т. М. Бродович // Лесоводство и агролесомелиорация. – 1969. – Вып. 16. – С. 99–104.
4. Бродович Т. М. Акклиматизация и адаптация дугласии тиссолистной в лесных насаждениях Запада УССР / Т. М. Бродович // Лесн. журн. – 1978. – № 4. – С. 33–36.
5. Гунчак М. С. Дугласия зелена в Україні / М. С. Гунчак, Р. М. Яцик, Ю. Е. Андрушків. – Івано-Франківськ, 1988. – 122 с.
6. Дебринюк Ю. М. Деякі аспекти інтродукції *Pseudotsuga Menziesii* (Mirb.) Franco в західному Лісостепу України / Ю. М. Дебринюк // Наук. вісник : Дослідження, охорона та збагачення біорізноманіття. – Львів: УкрДЛТУ, 1999. – Вип. 9.9. – С. 81–88.
7. Дебринюк Ю. М. До питання про продуктивність *Pseudotsuga Menziesii* Mirb. [Franco] у зв'язку з формами виду за корою / Ю. М. Дебринюк / Праці наук. тов. ім. Шевченка. Еколог. збірник - 4: Дослідження біотичної і ландшафтної розмаїтості та її збереження. – Львів, 2008. – Т. XXIII. – С. 163–171.

8. Дебринюк Ю. М. Плантаційні лісові культури в Західному Лісостепу України: концепція, методологія, ресурсний потенціал : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора с.-г. наук : 06.03.01 «Лісові культури та фітомеліорація» / Ю. М. Дебринюк. – Львів, 2007. – 40 с.

9. Дебринюк Ю. М. Ріст і продуктивність *Pseudotsuga Menziesii* (Mirb.) Franco в лісових культурах Українського Розточчя / Ю. М. Дебринюк // Наук. вісник : зб. наук.-техн. праць. – Львів: УкрДЛТУ, 2003. – Вип. 13.2. – С. 21–32.

10. Дебринюк Ю. М. Технологічні аспекти створення і вирощування плантаційних лісових культур *Pseudotsuga Menziesii* (Mirb.) Franco у західному регіоні України / Ю. М. Дебринюк // Лісівництво і агролісомеліорація. – 2011. – Вип. 118. – С. 142–148.

11. Зубанюк М. П. Ефективність лісовирощування / М. П. Зубанюк // Ліс. журн. – 1993. – № 3. – С. 7–9.

12. Калужский Н. И. Особенности создания лесных культур в западных областях УССР / Н. И. Калужский. – Львов : изд-во Львов. ун-та, 1961. – 60 с.

13. Логгинов В. Б. Интродукционная оптимизация лесных культурценозов / В. Б. Логгинов. – К. : Наук. думка, 1988. – 164 с.

14. Маргус М. М. Лжетсуга в Эстонии / М. М. Маргус // Лесн. хоз-во. – 1963. – № 9. – С. 24–27.

15. Матяш В. В. Биология репродукции и семенная продуктивность лжетсуги Мензиса в Лесостепи Украины / В. В. Матяш // Интродукция и акклиматизация древесных растений. – К. : Урожай, 1988. – Вып. 9. – С. 21–24.

16. Шляхта Я. М. Итоги интродукции и перспективы семеноводства дугласии зеленой в Закарпатье : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. с.-х. наук: 06.03.01 «Лесные культуры и фитомеліорація» / Я. М. Шляхта. – Львов, 1982. – 22 с.

17. Яцик Р. М. Досвід інтродукції цінних деревних порід / Р. М. Яцик, Р. І. Бродович // Ліс. журн. – 1995. – № 2. – С. 12–13.

18. Otto H.-J. Site requirements and silviculture of Douglas fir in North-western Germany / H.-J. Otto // FBVA-Ber. – 1987. – № 21. – S. 223–233.

19. Chylarecki H. Badania nad daglezwą w Polsce w różnych warunkach ekologicznych / H. Chylarecki. // Arboretum Kórnickie. R.21. – Warszawa-Poznan, 1976. – S.15–123.

Debrynyuk Ju .M.

DOUGLAS FIR IN UKRAINE: DISTRIBUTION, FOREST PLANTATIONS CHARACTERISTICS, AND PERSPECTIVE OF ITS CULTIVATION

National Forest and Wood Technology University of Ukraine

Based on the country forest inventory database report (on Jan 1, 2012), the forest covered areas with Douglas fir dominance were estimated within the administrative regions of Ukraine, as well as within the categories of forest and plantations, their orographic conditions, and the altitude. The number of stand characteristics were also analyzed, such as the distribution of stands grouped by relative stand density index, composition, quality class (site class), stem wood stock, stand age classes, stand development stages, and forest types (site quality). It is specified that the age class structure of mixed Douglas fir plantations is imbalanced towards younger mixed stands. It is noted that in several western regions of Ukraine Douglas fir is considered a promising tree species for forest plantations.

К е у w o r d s : Douglas fir, forested area, relative stand density index, wood stock, stand development stages, age structure, site quality types, forest plantation establishment.

Дебринюк Ю. М.

ПСЕВДОТСУГА МЕНЗИСА В УКРАЇНЕ: РАСПРОСТРАНЕНИЕ, ЛЕСОВОДСТВЕННО-ТАКСАЦИОННАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА И ПЕРСПЕКТИВЫ КУЛЬТИВИРОВАНИЯ

Национальный лесотехнический университет Украины

На основании обработки и анализа таксационной базы данных по состоянию на 01.01.2012 установлена площадь лесных насаждений с преобладанием в их составе псевдотсуги Мензиса в пределах административных областей Украины по категориям лесов и насаждений, орографическим условиям и высоте над уровнем моря. Проанализирован также ряд лесоводственно-таксационных показателей насаждений – распределение по относительной полноте, составу, бонитету, запасам стволовой древесины, классам и группам возраста, по типам лесорастительных условий. Указано на разбалансированность возрастной структуры насаждений псевдотсуги, на преимущество молодых смешанных древостоев. Отмечено, что в ряде западных областей Украины псевдотсуга Мензиса является перспективной породой для плантационного лесовыращивания.

К л ю ч е в ы е с л о в а : псевдотсуга, площадь, полнота, запас, группы возраста, вековая структура, типы лесорастительных условий, плантационное лесовыращивание.

E-mail: debrynyuk_ju@ukr.net

Одержано редколегією 13.11.2013